

ใบความรู้ ที่ ๑ เรื่อง รำวงมาตรฐาน
หน่วยการเรียนรู้ที่ ๔ เรื่อง รำวงมาตรฐาน
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ ๑ เรื่อง รำวงมาตรฐาน๑
รายวิชา ศิลปะ (สาระ นาฏศิลป์) รหัสวิชา ศ๒๒๑๐๑ ภาคเรียนที่ ๑ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒

ประวัติความเป็นมาของรำวงมาตรฐาน

รำวงมาตรฐาน มีวิวัฒนาการจากการเล่นรำโทน โดยรำโทน เป็นการละเล่นพื้นเมืองของชาวบ้าน ที่ ผู้เล่นไม่จำกัดเพศและวัย ลักษณะการรำและร้องเป็นไปตามความสนุกสนาน ไม่มีแบบแผนกำหนดไว้ที่แน่นอน มุ่งเน้นที่ความสนุกสนานผ่อนคลายเป็นสำคัญ โดยรำเป็นวงกลมล้อมคนตีโทน หรือรำรอบครกตำข้าว

ต่อมาเมื่อสถานการณ์โลกเข้าสู่สงครามโลกครั้งที่๒ (พ.ศ.๒๔๘๒-๒๔๘๗) ขณะนั้นผู้ดำรงตำแหน่งเป็น นายกรัฐมนตรี คือ จอมพล ป. (แปลก) พิบูลสงคราม ซึ่งไทยได้ร่วมกับญี่ปุ่นทำสงครามกับกลุ่มพันธมิตร-อังกฤษ และอเมริกา จึงเกิดสภาวะสงครามขึ้น ข้าราชการหมกแพ่ง ยารักษาโรคหายาก เศรษฐกิจตกต่ำ และประชาชนต้องเผชิญภัยทางอากาศ รัฐบาลมีคำสั่งให้ประชาชนพรางไฟยามช่วงกลางคืนและงดการจัดมหรสพ ประชาชนมีความเป็นอยู่ที่ยากลำบาก ขณะเดียวกัน การเล่นรำโทน กลับได้เป็นที่นิยมอย่างแพร่หลายในหมู่ประชาชน เนื่องจากเป็นการเล่นผ่อนคลายที่เล่นได้ง่าย ไม่ต้องมีทักษะด้านร้องรำ และไม่มีค่าใช้จ่าย ใช้การปรบมือให้จังหวะการเล่นก็เพียงพอ นับเป็นการเล่นกันอย่างแพร่หลาย ช่วงที่เกิดสภาวะสงคราม จอมพล ป. (แปลก) พิบูลสงคราม นายกรัฐมนตรีได้ตระหนักถึงการละเล่นรื่นเริงประจำชาติ และภัยคุกคามด้านวัฒนธรรม จึงมีการปรับเปลี่ยนวัฒนธรรมไทยให้มีความเป็นไทยอารยะ จึงพัฒนาการเล่น “รำโทน” มาเป็น “รำวง”

พ.ศ. ๒๔๘๗ รัฐบาล จอมพล ป. (แปลก) พิบูลสงคราม ได้มอบหมายให้กรมศิลปากร ปรับปรุงการเล่นรำโทนให้มีระเบียบเรียบร้อย เป็นแบบฉบับอันดีงามของนาฏศิลป์ไทยและเพื่อเป็นการอนุรักษ์ศิลปะการเล่นพื้นเมือง โดยปรับปรุงการเล่นรำโทนให้เป็นระเบียบทั้งเพลงร้อง สีลาท่ารำ และการแต่งกาย การปรับปรุงรำโทนให้เป็นมาตรฐาน ซึ่งการแต่งเนื้อร้องที่มีพื้นฐานมาจากกระแสดนตรีนิยมและหน้าที่พลเมือง ทำนองเพลงสามารถบรรเลงได้ทั้งวงดนตรีไทยและวงดนตรีสากล และบรรจุท่ารำจากแม่บท ศิลปะแบบราชสำนัก มากำหนดเป็นท่ารำเฉพาะแต่ละเพลงอย่างเป็นแบบแผน

องค์ประกอบของการแสดงรำวงมาตรฐาน

เนื้อร้องและทำนองเพลง กรมศิลปากรแต่งเนื้อร้องจำนวน ๔ เพลง คือ เพลงงามแสงเดือน เพลงชาวไทย เพลงรำขิมารำ เพลงคืนเดือนหงาย และ ท่านผู้หญิงละเอียด พิบูลสงคราม แต่งเนื้อร้องเพิ่มอีก ๖ เพลง คือ เพลงดวงจันทร์วันเพ็ญ เพลงดอกไม้ของชาติ เพลงดวงจันทร์ขวัญฟ้า เพลงหญิงไทยใจงาม เพลงบูชานักษัตร เพลงยอดชายใจหาญ ส่วนทำนองเพลงทั้ง ๑๐ เพลง กรมศิลปากร และกรมประชาสัมพันธ์เป็นผู้แต่ง

ท่ารำ บรรจุท่ารำจำนวน ๑๔ ท่ารำ โดย นางลมุล ยมะคุปต์ นางมัลลี คงประภัศร์ และนางศุภลักษณ์ ภัทรนาวิก และ ครูผัน โมรากุล ซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญการสอนนาฏศิลป์ไทย วิทยาลัยนาฏศิลป์ เพลงรำวงมาตรฐาน ๑๐ เพลง ได้รับการบรรจุท่ารำ ดังนี้

๑. เพลงงามแสงเดือน	ผู้ชายและผู้หญิงทำสอดสร้อยมาลา
๒. เพลงชาวไทย	ผู้ชายและผู้หญิงทำซึกแบ่งผัดหน้า
๓. เพลงรำชิมารำ	ผู้ชายและผู้หญิงทำรำสาย
๔. เพลงคืนเดือนหงาย	ผู้ชายและผู้หญิงทำสอดสร้อยมาลาแปลง
๕. เพลงดวงจันทร์วันเพ็ญ	ผู้ชายและผู้หญิงทำแขกเต้าเข้ารัง และทำผาลาเพียงไหล่
๖. เพลงดอกไม้ของชาติ	ผู้ชายและผู้หญิงทำรำยั่ว
๗. เพลงหญิงไทยใจงาม	ผู้ชายและผู้หญิงทำพรหมสีหน้า และทำbungพ็อนหาง
๘. เพลงดวงจันทร์ขวัญฟ้า	ผู้ชายและผู้หญิงทำข้างประสานงา ชายทำจันทร์ทรงกลด
๙. เพลงยอดชายใจหาญ	ผู้ชายทำจ่อเพลิงกาฬ ผู้หญิงทำชะนีร้ายไม้
๑๐. เพลงบุชานักรบ	ผู้ชายทำจันทร์ทรงกลด และทำขอแก้ว ผู้หญิงทำซัดจางนาง และทำล่อแก้ว

วงดนตรี บรรเลงเพลงประกอบโดยใช้ทั้งวงปี่พาทย์ไม้นวม ได้แก่ ๑.ขลุ่ย, ๒.ระนาดเอก, ๓.ฆ้องวงใหญ่, ๔.ซออู้, ๕.ตะโพน, ๖.กลองแขก, ๗.ฉิ่ง หรือวงดนตรีสากล ทั้งนี้ต้องมีโขนตีประกอบจังหวะ

รูปแบบและลักษณะการแสดงรำวงมาตรฐาน

- ผู้แสดงชายและหญิงเดินออกมาเป็นแถวตรง หันหน้าเข้าหากัน ต่างฝ่ายทำความเคารพด้วยการไหว้
- แปลแถวเป็นวงกลม (แบบทวนเข็มนาฬิกา) ทำความเคารพกันอีกครั้ง และเริ่มรำตามบทร้อง
- เมื่อรำจบบทร้องในเพลงบุชานักรบ หันหน้าเข้าหากันทำความเคารพด้วยการไหว้ ก่อนออกจากวง

เครื่องแต่งกาย มี ๔ รูปแบบ

๑.แบบพื้นเมือง	ชาย นุ่งผ้าโจงกระเบน สวมเสื้อคอกลม มีผ้าคาดเอว หญิง นุ่งผ้าโจงกระเบน ห่มสไบอัดจีบ คาดเข็มขัด
๒. แบบไทยพระราชนิยม	ชาย นุ่งผ้าโจงกระเบน ใส่เสื้อราชประแตน สวมรองเท้าว ถุงเท้ายาว หญิง แต่งชุดไทยสมัยรัชกาลที่ ๕ เสื้อคอหมูแฮม โจงกระเบน สวมรองเท้าว
๓. แบบสากลนิยม	ชาย แต่งชุดสูทสากล สวมเสื้อเชิ้ตแขนยาว ผูกเนคไท หรือสวมเสื้อพระราชทาน แขนยาว มีผ้าคาดเอว สวมรองเท้าว หญิง ชุดนุ่งกระโปรงป้ายข้าง ยาวกรอมเท้า ใส่เสื้อคอกลม แขนกระบอก
๔ แบบราตรีสโมสร	ชาย นุ่งกางเกง สวมเสื้อพระราชทาน ผ้าคาดเอวห้อยชายด้านหน้า หญิง นุ่งกระโปรงยาวจีบหน้านาง ใส่เสื้อจับเดรป ชายผ้าห้อยจากบ่าลงไปที่ ทางด้านหลัง เปิดไหล่ขวา ศีรษะทำผมเกล้า

ทักษะปฏิบัติ รำวงมาตรฐาน เพลงคืนเดือนหงาย ใช้ทำรำ สอดสร้อยมาลาแปลง

เนื้อเพลง คินเดือนหงาย คำร้อง จมื่นมานิตยัณเรศ (นายเฉลิม เศวตนันท์) ทำนอง อาจารย์มนตรี ตราโมท

ยามกลางคืนเดือนหงาย	เย็นพระพายโบกพริ้วปลิวมา
เย็นอะไรก็ไม่เย็นจิต	เท่าเย็นผูกมิตรไม่เปื้อนระอา
เย็นร่มธงไทยปกไปทั่วหล้า	เย็นยิ่งน้ำฟ้ามาประพรมเอย

ความหมาย ในเวลากลางคืน ซึ่งเป็นคืนเดือนหงาย มีลมพัดมารู้สึกเย็นสบาย ความสบายกายนี้ ยังไม่เท่ากับความสุขใจจากการที่ได้ผูกมิตรกับผู้อื่น และความสงบร่มเย็นของประเทศไทยที่มีเอกราช เปรียบดังฝนที่ตกโปรยปรายลงมาทั่วพื้นแผ่นดิน ทำให้ร่มเย็นกันทั่วไป

ชื่อ - สกุล ..... ชั้น..... เลขที่.....